

MORNAR

POUČNI I ZABAVNI LIST ZA POMORSKI SVIJET

SUŠAK

1 JANUARA 1938

GODINA X.

BROJ 1

ČUVAJMO JUGOSLAVIJU!

MISLIMO NA KRALJA MUČENIKA!

NE DAJMO DA NAM TA RANA ZARASTE!

SADRŽAJ:

Desetgodišnjica našeg „Mornara“. — Vinodolski: Jugoslavija u god. 1937. — Mornar: Nadbiskup dr. Anton Bauer. — Sedam pitanja. — Razarač „Beograd“. — Dundo Simo: Gajetunski razgovori. — Novosagrađeni parobrodi Jadranske Plovidbe d. d. „Šumadija“ i „Sarajevo“. — Ugljenari. — Svijetla kronika. — Odgovori na sedam pitanja. — Stari i mladi. — Bilješke jednog pomorca. — „Šta je šta“.

POJEDINI BROJ DIN 2.50

GODIŠNJA PRETPLATA DIN 30.—

ZA MORNARE DIN 24.—

Širite i pretplaćujte se na

»Mornar«

**DOBRO
I NARAVNO VINO**

Koristi zdravlju

Krijepi tijelo

Jača duševnu snagu

**VELETRGOVINA VINA
BRAĆA MATELJAN
SUŠAK**

IMA SAMO TAKVA VINA

Osnovano 1876

**MIKULIČIĆ i KULAŠ
TRGOVINA MIRODIJA
BOJA i LAKOVA
PARFUMERIJA
SUŠAK**

**„PROSVJETA“
KNJIŽARA I PAPIRNICI
PALAČA PRAŠTEDIONE**

Pisaći pribor za urede
škole i domove

TRGOVINA I PARFUMERIJA

„IBIS“

S U Š A K

TRG KRALJA ALEKSANDRA BR. 2
Brzjavi: IBIS — SUŠAK

TVORNICA POKUĆSTVA

I. I. NAGLAS

LJUBLJANA

OSNOVANA 1847.

**Pekarna i Slastičarna
I. O. Tomasini - Sušak**

Strossmayerova ul. 10

Vlastita zgrada.

Proizvadj svakovrsno pecivo i slatkiše,
preuzima narudžbe za razne svečanosti.

Kap. Antun Babarović

Brodovlasnik i Pomorski agent

SUŠAK

Pošt. pretinac 57. Brzjavi: Babarović
Telefon: Ured 1-78 — Kućni 3-19

Parobrod „IVAN“ 2150 tona nosivosti
Parobrod „Anton“ 2500 tona nosivosti
Parobrod „PRINC PAVLE“ 8200 tona nosivosti

**R. I. Vrignanin - Stojanović
SUŠAK**

Trgovina šivaćih strojeva,
galanterijske, porcelanske i
staklene robe,
te sokolskih predmeta.

Brzjavi: „Vrignanin“ Sušak.

ANTE KALPIĆ

SUŠAK, Skerličeva ul.

Palača Kontinental

Skladište suhomesnate robe, masti,
salame i konzerviranog mesa.

Zastupstvo tvornica: Ivan Gregurić i
Druđ, Križevci i P. J. Klefiš, Jađodina.
Sve prvorazredna roba uz najniže cijene.

Gjüre Šikića Sinovi

Tvorničko skladište papira i pribora za pisanje
Konfekcije papira i papirnatih vrećica

DAVOR I TOMISLAV ŠIKIĆ

Poslovnica i skladište: Ružićeva ulica 15
Račun kod Poštanske štedionice broj 35023
Tekući račun: Prva Hrv. Štedionica fil. Sušak

Transportno, skladišno i otpremničko poduzeće

GUSTAV BRELIĆ

SUŠAK

Pomorska Agentura

Telefon int. 23 - Brzjavi: Breg.

Pošt. pret. 134

Manufakturna i kratka roba
k „Paunu“ - V. Dakić
SUŠAK, Tomislavova ul. br. 4.
RIJEKA, Corso 3.

Veliki izbor. Solidna i brza podvorba.
Umjerene cijene.

I. R. MILOŠ

Trgovina mješovite robe
SUŠAK, Strossmayerova ul.

**TRGOVINA DELIKATESA, VINA,
LIKERA I JUŽNOG VOČA**

Josip Smerdel - Sušak

Telefon 85.

Obskrbljivanje brodova svim živežnim
namirnicama uz najpovoljnije cijene.

PRŽIONA KAVE

Bezalkoholno piće „BAKOKO“

Trgovina željeza

Milan Fürst - Sušak

Preporuča bogato skladište željeza, lima,
čavala, peći, štednjaka itd.
Solidna podvorba i solidne cijene.

VINKO MIKULIČIĆ

Agenturni i komisionalni posao.
Brašno, Žitarice, Kolonialna roba.

Prva sušačka cvjetarna

IVKA SMOKVINA

SUŠAK, Corso

MESARNA

PETAR BAN - SUŠAK

NOVA TRŽNICA

SHIP - CHANDLER

Koncesionirani obskrbljivač brodova sa
svim živežnim namirnicama i ostalim
potrebštinama iz prvog vrela.

Izlazi jedanput mjesečno

Pojedini broj Din 2.50

Godišnja pretpl. Din 30

Za mornare Dinara 24.—

„MORNAR“

POUČNO-ZABAVNI LIST ZA POMORCE

GOD. X. — BROJ 1.

SUŠAK 1. JANUARA 1938.

DESETGODIŠNJICA NAŠEG „MORNARA“

U tu desetgodišnjicu ulazimo ovim brojem našeg lista. Kralj i narod, država i njezina slavna zastava, more i oni, što se na njemu bore i tope za čast imena našega — to su vrela iz kojih crpamo građu za ovaj naš list, namijenjen našim kršnim po-

morcima. Naša je želja da u tome pravcu nastavimo i unaprijed ovaj naš rad, a do naših je vrijednih čitaoca da nas u tome podupru. U to ime neka im je svima sretna godina!
Uredništvo.

Jugoslavija u god. 1937.

U ovu godinu 1937 ušli smo sa španjolskim građanskim ratom, a izlazimo iz nje sa španjolskim građanskim i japansko-kitajskim ratom. U januaru 1937 političko je obzorje bilo natmureno, u kasnijim mjesecima to se obzorje još većma potmutilo, na teške crne oblake gomilali se još crnji i teži. Bilo je dana, kad se činilo, kao da već odnekuda potmulo tutnji signal sveopćeg kataklizma.

Osim u Španjolskoj u Evropi nije bilo rata, ali je sve mirisalo na nj. Štaviše, na Mediteranu vodilo se »maskirani« rat iako nenavješten. Avioni i podmornice nezaraćenih država pucale su i potapljale lađe isto tako nezaraćenih naroda. Sa svih strana dizali se protesti, neki i s ultimatskom oštricom. Mnogi su već otvoreno govorili o neizbježivoj sukobu, bilo je trenutaka, kad se mislilo, da je Evropa već u klanju.

Godina 1937 ili bolje reći događaji, što su se jedni za drugima u njoj odvijali, pokazali su, da mi više ne živimo u vremenima normalnim. God.

1937 pokazala je da su se vremena stubokom promijenila, a s njima i narodi i države. Francuska nije više ona, što bijaše u vrijeme Brianda, a Engleska otvoreno priznaje svoju slabost, iako se na vrat na nos naoružava sve u nađi, da će se njezina volja moći i opet u svijetu da čuje. Ali to naoružanje ima da traje pet godina, a to nije tako kratak razmak vremena. U tom međuvremenu mogu da se odigravaju krupni događaji i mimo i protiv volje Velike Britanije, kao što se evo odigravaju i sada na Krajnjem Istoku. A treba uvažiti i to, da u idućih pet godina ne će ni drugi narodi da ostanu skrštenih ruku. Njemačka i Italija već su do sada naoružane do zubi: a što će biti do daljnjih pet godina?

Vremena su se stubokom promijenila.

A što da radi naša Jugoslavija u toj promijenjenoj, elektricitetom do kraja zasićenoj atmosferi? Da u sve to gleda s ravnodušnim nehatom, s onim poznatim fatalističkim: pa bit će što Bog da?

Godina 1937 pokazala je i nama i svemu svijetu da je Jugoslavija svijesna velikih promjena, što su se u svijetu zbile, i da je na visini teških zadataka, što je čekaju u budućnosti. Blagodareći nekim upravo genijalnim potezima, što ih je naš min. inostranih djela, Pretsjednik vlade dr. Milan Stojadinović, povukao u našoj spoljnoj politici, možemo mirne duše reći da je naša zemlja spremna na sve eventualnosti. Spremna je da i u najtežim konfliktima velikih sila očuva svome narodu mir, a gotova je da u krajnjem času, u slučaju obrane svoje teritorijalne nezavisnosti požabi i za oružje, stalna da će i u jednoj i u drugoj eventualnosti imati na svojoj strani prokušanih prijatelja.

U god. 1938 ulazimo sa dva rata i s obzorjem još uvijek vanredno natmurenim, ali i sa sviješću da je sudbina naše zemlje u dobrim rukama. U to ime neka je svemu našem narodu iduća nova godina sretna i beričetna!
Vinodolski.

Nadbiskup dr. Anton Bauer

7 decembra ispustio je svoju plemenitu dušu, hrvatski metropolit, dr. Antun Bauer. Iako mu je bila osamdeset i jedna godina i mada je već više vremena poboljšavao, vijest o njegovoj smrti nemi- lo je potresla sve njegove mnogobrojne štovatelje.

Otac pok. nadbiskupa bio je Nijemac iz Gra- dišća, Burgenlanda, gdje žive i mnogi Hrvati. Po- kojni nadbiskup živio je dugo u Varaždinu, gdje je polazio niže i srednje škole. Zareden je 1879 u Za- grebu. Doktorat je položio u bečkom Augustineu- mu i otada se je mnogo bavio pitanjima, što zasje- caju u bogoslovne nauke, i to s mnogo znanja i pronicavosti, kako to svjedoče mnogobrojni nje- govci članci i studije.

Ali nadbiskup je već kao mlad svećenik bio žestok opozicionalac. Nama je svima ostao u naj- ljepšoj uspomeni kad je stupio u hrvatsko-srpsku koaliciju i sve svoje umne sile uložio za uspjeh politike, što ju je u ono vrijeme inaugurisao naš besmrtni Supilo. Sjećamo se i kako je naša radost bila velika, kad je dr. Bauer u januaru 1911 postao koadjutorom »s pravom nasljedstva«. Zagrebačkim nadbiskupom postao je poslije smrti nadbiskupa Posilovića, 26 aprila 1914.

»Te Deum«, što ga je u zagrebačkoj katedrali otpjevao odmah poslije sloma, bila je iskrena za- hvala Bogu za oslobođenje i ujedinjenje naroda našega. U ono isto vrijeme našao se nadbiskup uz bok našeg neumrlog kralja Ujedinitelja. Ta su dva čovjeka bila kao od Providnosti određena da slož- no i s uspjehom rade na obnovi zemlje i naroda, na stišavanju strasti i ujedinjenju duhova. Nije išlo glatko, ali krivnja nije na njima. Historija će reći da su njihove namjere bile najljepše i najsvetije, ali da su izvjesne mračne sile bile jače od nj.h... Niti je Veliki Kralj bio shvaćen, kako je trebalo da bude, niti je pokojni metropolit bio u svemu slobodan... U tome i jest često tragika velikih umova. I baš ta njihova tragika čini nam ih svje- tlijim i bližim.

Nas Istrane obvezao je pokojni nadbiskup još i jednim posebnim gestom.

Neka mu je od Boga plata!

I neka je vječni spomen njegovu imenu!

Mornar.

Sedam pitanja

1. Što je Bijela Kuća?
2. Ko je ispjevao lijepu, i našim mornarima poznatu pjesmu »My Maryland«?
3. Kako se je najprije zvao Boston, glavni grad države Massachusetts?

4. Kamo utiče rijeka Mackenzie?
 5. Pet najvećih gradova na Filipinama?
 6. Što je »brantometar«?
 7. Koja država graniči s osam drugih država?
- (Odgovore na sedam pitanja naći ćete na str. 7.)

RAZARAČ »BEOGRAD«

»Beograd« razarač, što je 23 pr. mj. spušten u more u Nantesu, posljednja je riječ moderne tehnike. Za njegovu izgradnju upotrebljeno je oko 800 tona čelika. Brod se odlikuje velikom brz- inom, koja iznosi 38 čvorova na sat, oko 70 kilo- metara, i vrlo velikom pokretnošću. Ima 1200 to- na. Dugačak je 95, a širok 9.40 metara. Pokreću ga motori, koji razvijaju 4.400 konjskih snaga. Brod je naoružan sa četiri topa kalibra 12 centi-

metara, sa 2 grupe po tri tube za torpiljere od 55 centimetara, sa dva avionska mitraljeza od četiri centimetra, dva bacača bomba i dva mala mitra- ljeza.

Treba spomenuti i to da će jugoslovenska mornarica uskoro imati pored »Beograda« još dva isto takova broda, koji će se zvati jedan »Zagreb«, a drugi »Ljubljana«. Te dvije torpiljarke grade se u Splitu i bit će puštene u more kroz koji mjesec.

*Gurmani i poznavaoči
odličnog napitka piju
redovito samo*

RAMIKU KAVU i RAMIKU ČAJ

Velepržiona MARIO MIKULIČIĆ-RABIĆ - Sušak

Uvoz najfinijih vrsti kave i čaja

Ko se danas sjeća famozne upadice kod Hulla?

Bivšem dispensiru, a sadašnjem hoteljeru Vičku ne ide nikako u glavu ni Engleska ni Amerika. Jedne večeri lupi ljutito po stolu i viknu:

— Ma šta je ovo? Ma šta! Tu se bacaju na dno engleski i američki brodovi, ubijaju se engleski i američki državljani, puca se na engleske i američke ratne lađe, neke se čak i potapljaju i — niko me ništa! Po koji ogorčeni člančić u novinama i po koja više obzirna nego oštra nota — i Bog teta Jele! Kamo smo to došli! U moje vrijeme bilo je sasvim drukčije. Samo jedan primjer! Godine 1898 nalazio sam se s brodom u Havani. U istoj luci bila je usidrena i američka ratna lađa »Maine«. I ta je lađa jednog dana prsnula u zrak. Amerikanci optužili Španjolce da je to njihovo djelo i malo zatim udarila je američka mornarica na španjolsku i »imbotil'ala« ju je kod Manile.

Nato se oglasi kapetan Jadre:

— A ko se još danas sjeća onog incidenta kod Hulla? To se pak desilo 6 godina kasnije, 1904, u vrijeme rusko-japanskog rata. Japanci su već u početku rata dijelom uništili a dijelom »imbotiljali« u Port Arturu rusku ratnu mornaricu i tako postali apsolutni gospodari mora na krajnjem Istoku. Ali Rusija ne klonu duhom. Car Nikolaj II. izdao je naređenje da se hitno opreme baltijska i crnomorska flota pa da zajedno krenu put Krajnog Istoka. Baltijska je mornarica krenula iz Kronštada sredinom oktobra 1904, pod zapovjedništvom admirala Roždestvenskog. Međutim tu je flotu domala dočekalo krupno iznenađenje. Dok su se naime Rusi spremali na polazak, dođoše u Englesku, koja je u ono vrijeme bila prisna prijateljica i saveznica Japana, neki japanski časnici, koji su uz pristanak engleskih vlasti pokupovali do 150 engleskih ribarskih lađa i parobroda i ukrcavši se na neke od tih brodova iziđoše u susret baltijskoj floti u namjeri da je minama i torpedima dignu u zrak. I zaista čim se ruske lađe pojaviše u engleskim vodama, našle su pred sobom svu onu silu »ribarskih lađa«. Zapovjednik ruske mornarice smjesta je uočio opasnost i pozvao lađe, nek se odstrane. Pošto oni »ribari« nisu o tome htjeli ništa da čuju, Rusi ispališe na njih nekoliko metaka, jednu lađu potopiše, dva čovjeka usmrtiše a nekoliko ih raniše. To se dogodilo u noći između 21. i 22. oktobra. Na taj se glas sva Engleska uzbuji. Novine su donosile bjesomučne članke protiv Rusije, pomahnitala svjetina razlijevala se ulicama gradova i bučeći tražila da se mahom navjesti Rusiji rat. Izdano je naređenje mornarici da se opremi i naoruža, a u isto vrijeme ministarstvo je inostranih djela tražilo od ruske vlade, da se baltijska mornarica pozove natrag. To je još većma usplamtilo u Engleza ratoborni duh i već se bučno zahtjevalo da engleska mornarica spriječi silom ruskoj mornarici put, a uz to se tražile i najoštrije kazne za ruske časnike itd. I bilo bi došlo do gusta, da nije Francuzima, vjernim saveznicima ruskoga Cara, pošlo za rukom da uliju nešto vode u ono žestoko englesko vino. Na predlog Francuske obrazovan je internacionalni sud, koji je u

Parizu, pod predsjedanjem admirala Fourniera čitav incidentat riješio mirnim putem. I u one dane visio je svjetski mir na jednom vrlo tankom koncu.

— I sve to za jednu potopljenju ribarsku lađicu i za dva poginula čovjeka! — primijeti barba Mate.

Neko smo vrijeme ostali šuteći dok se ne oglasi kapetan Pepić:

— I ja se sjećam kao da je juče bilo. I da živim stotine godina ne bih mogao da zaboravim one dane, kad smo ono dušom i srcem pratili one naše jadne Ruse i vjerujući u siguran njihov uspjeh gledali u duhu u one brodove kao u svijetli spas i slavu svega Slavenstva. I došla Čušima — i sve one naše zlatne nađe potonule u moru.

— Najviše su klikovali Englezi, — reče kapetan Jadre. — I ponosili se da su i oni pridonijeli porazu svoga velikog takmaca na Nevi. Ko bi im bio onda rekao, da ne će proći ni četvrt vijeka i da će se zbog toga ljuto pokajati! Jer se i narodima nerijetko dešava, da u njedrima griju guju, koja će malo kasnije i njih da ugrize. Katkada i ljuto, kaošto se to i danas vidi na pokolebanom engleskom prestižu na Krajnjem Istoku. **Dundo Simo.**

SVAKO ČUDO ZA TRI DANA

Kad je ono prije nekoliko godina Francuz Alain Gerbault oplovio svijet sam u svojoj maloj jedrilici, cijeli ga je svijet slavio i iskazivao mu svoje udivljenje. Zatim su slijedili drugi podvizi, koji su ubrzo zasjenili Gerbaultovu slavu, tako da ga se danas već malo i spominje. U posljednje vrijeme javljali su se i drugi samotni okeanski putnici, što su s više ili manje išli stopama Alaina Gerbaulta i njegova slavnog pretšasnika Slocuma. Novine su zabilježile i njihove pokušaje, ali javnost željna novih podviga, jedva se i osvrnula i na njih.

Nešto se slično desilo i Nijemcu kapetanu Sclimbachu. Svojom jedrilicom, »Stoertebeker III« otplovio je iz Lizabona put New Yorka. Putovao je punih 57 dana. U Gulfstrimu ga je zatekla žestoka oluja razbacujući se dugo njegovim čamcem. Bilo je trenutaka, kad je držao, da je već sve gotovo i da ne će iz onoga pakla izići živ, pa se ipak sve dobro svršilo. Tome je Nijemcu 51 godina. Više je puta prešao Ocean, pa ga najzad zavoлио kao svog najboljeg prijatelja i evo otišao mu u goste računajući da će s njime biti u društvu kojih 46 dana, kad onamo ostao je još i daljnjih devet dana. Jest, ali mu je maliciozni Okean u Gulfstrimu pokazao prilično opipljivo, da je i njemu, Okeanu, i najmilijeg gosta tri dana dosta...

KAKO PIŠU JAPANCI?

U davnini pisali su kao i Kitajci. Kasnije se i u njih razvilo neko posebno pismo, »katakana«, a malo zatim drugo nazvano »hiragana«. Pismo »katakana« upotrebljava se u današnje doba za sastavljanje raznih zakonskih isprava. Tom azbukom pišu se i dječije knjige. Pismo »hiragana«, poznato i pod nazivom »manyogana« upotrebljava se za razna pisma, njime su pisane novine i knjige. To je pismo u Japanu najobičnije i najpoznatije.

Novosagrađeni parobrodi Jadranske Plovidbe d. d.

»ŠUMADIJA« I »SARAJEVO«

Kako smo već javili, na Jadranskim Brodogradilštima u Splitu bijahu 6 novembra o. god. porinuti u more uz velike svečanosti i uz sudjelovanje mnogobrojnih dostojanstvenika i predstavnika Kr. Vlade dva nova broda Jadranske Plovidbe: »Šumadija« i »Sarajevo«.

Dimenzije ovih brodova iznose: dužina među okomicama — na razini mora — 49.50 m; širina kostura — pod oplatom — 7.70 m; visina kostura — do glavne palube — 6.60 m; gaz sa potpunim teretom — oko 140 tona — 3.05 m; srednji gaz — sa cca. 90 tona tereta — 2.90 m. Bruto tonaža 500 tona.

Brodovi su putničko-teretni, imaju ravni pramac uzdignutim kaštelom iznad glavne palube, djelomičnu donju palubu u pramcu i krmu, dugačku osojnu palubu zatvorenu bočnom oplatom, električnu krmu, pod kaštelom na pramcu nalazi se prostor za momčad, poštanski ured, brodska pisarna, umivaonici i zahodi za putnike i posadu. U dônjoj prednjoj palubi uređen je salon za putnike III. klase, iza III. razreda nalazi se skladište tereta sa kapacitetom od 90 tona, dalje od ovoga ugrađen je kotlovski i mašinski prostor sa ugljenarkama, iza mašinskog prostora u dônjoj krmenoj palubi nalaze se kabine za putnike, časnike i podoficire. Glavna paluba sprijeda nosi otvor skladišta i dizalicu tereta, prostranu kuhinju sa smočnicom, zatim ulaze sa obje strane u salone i na osojnu palubu. Saloni se sastoje: iz dva vestibila, glavnog salona — blagovaone — i krmenog dijela salona — pušione. Pušiona od blagovaone odijeljena je staklenom ogradom i vratima, u pušioni je stubište za silaz u kabine, po krmu pušione nalaze se umivaonici, zahodi I. klase i prolazi na krmu. Skrajni dio krme udešen je za napravu kormila i privezu broda. Na osojnoj palubi sprijeda ugrađena je velika zatvorena veranda sa oblim mješanim prozorima; po uzoru Jadranske Plovidbe. Od verande prama krmu nalazi se velika promenadna ili osojna paluba sa sjedalima za veći broj putnika. Na ovu palubu uzlazi se sa tri strane, dva bočna stubišta na sredini broda i jedno po krmu. Nad verandom je zapovjednički most i navigacijona kabina sa nautičkim instrumentima i napravom za kormilarjenje. Salon i pušiona su moderno izgrađeni sa zatvoreno-tapeciranim ložama, stolovima i sjedalima, imaju 52 mjesta za blagovanje.

Brodovi imaju šest nepromoćivih odelenja sa pet pregrada u koritu, sedam ugrađenih tankova za balast i pitku vodu, tekuću pitku vodu u svim umivaonicima te automatsko pranje zahoda morskom vodom. Električnu rasvjetu i ventilaciju najmodernije konstrukcije, parno grijanje svih prostorija itd. Kormilska naprava je najsavršenijeg sistema sa tele-motorom.

Brodovi su građeni za redovitu brzu prugu Metković—Split—Vis, saobraćat će normalnom brzinom od 14 morskih milja, dok najveća brzina bit će oko 16 morskih milja.

Mašinski uređaj je savršenog parnog sistema, strojevi su trostruke ekspanzije, jakosti oko 1200 konjskih snaga.

Parni kotao proizvodi paru od 15 atmosfera ratnog tlaka sa umjetnom — forsiranom — promajom, posebnim napravama za cirkulaciju vode u kotlu, za čišćenje plamenih cijevi od čađe te ejetorom za bacanje pepela izvan broda. Glavni strojevi imaju mnogobrojnih zasebnih naprava: pumpa za cirkulaciju kondenzatora, zračne i nadoljevne sisaljke te pumpe za balast, pitku i morsku vodu i ostalo, svekolike naprave opskrbljene su rezervama, kako to imaju veliki preoceanski brodovi.

Ova dva broda građena su pod kontrolom i klasifikacijom Lloyd's Registra, jednako savkoliki materijal upotrebljen za gradnju ovih brodova izrađen je i kolaudiran po stručnjacima ove institucije. Brodovi imaju neograničenu klasu te bi mogli putovati po svim morima svijeta. Naprave za sigurnost i spasavanje putnika i posade izgrađeni su po propisima Board of Trade kao veliki preoceanski brodovi, vrlo su jake i precizne konstrukcije, građeni iz Simens-Martin-čelika poprečnim rebrima i uzdužnim pojačanjima. Kotlovi i mašine građene su u Glasgowu, Vel. Britanija. Opremom mašinskog postrojenja zadocniše Englezi, radi teže nabave potrebitog materijala. Da toga nije, ove bi dvije jedinice bile dovršene već prvih dana marta 1938.

Jadranska Plovidba ovom svojom narudžbom dobiva dva lijepa, jaka i savršena parobroda, koja će svojom velikom silom i jakom konstrukcijom prkositi svakom nevremenu našeg — često puta — nemirnog i uzburkanog Jadrana. »Šumadija« i »Sarajevo« nastupit će idućeg proljeća s prvim putovanjima našim morem pod simbolom našeg narodnog jedinstva — Jugoslavenskom trobojkom!

X.

SVE VIŠE ZLATA

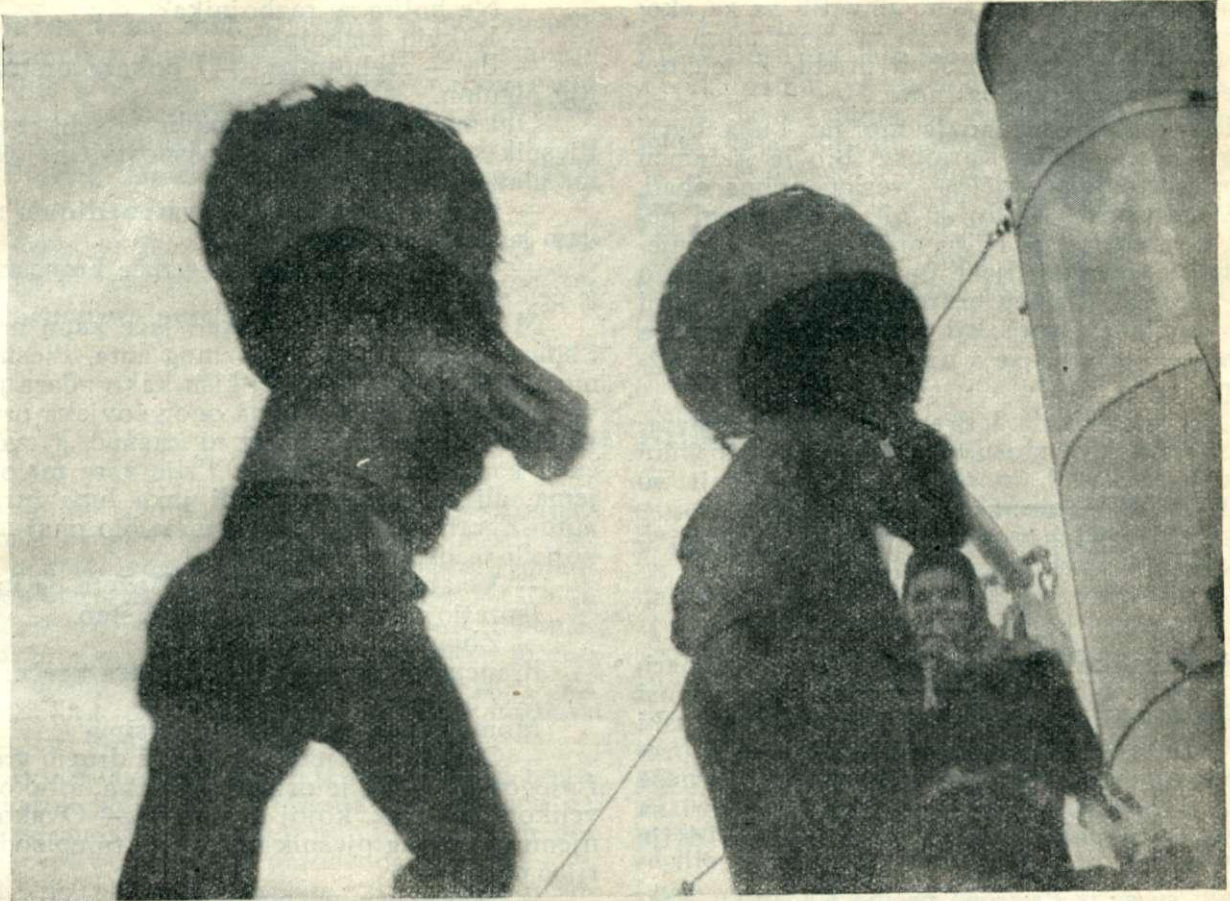
God. 1929 iskopalo se zlata 605 tona, a godinu dana poslije 644 tone. I tako iz godine u godinu sve više i više. Lanjske godine produkcija zlata povišala se do preko 1200 tona. Idućih godina bit će ga još više, jer su se otkrile neke nove žile...

Najviše zlata iskopalo se lanjske godine u Južnoj Africi: 353 tone. Na drugo mjesto dolazi Rusija, a na treće USA.

Kuda ide sva ta količina zlata? Jedan dio u razne zlatarije cijeloga svijeta, a ostatak u banke pojedinih država.

Pored svega toga zlato se uvelike traži i biva sve skuplje. I kao da ljudima ne dostaju bogati zlatni rudnici na svim kontinentima, oni hoće još da izvuku i ono zlato, što ga je u vijekovima progutalo more.

Ugljenari

O njima se ne vodi mnogo računa, može biti i zato, što ih se malo vidjeva. Njihova ih služba drži duboko u utrobi parobroda, u rupama, iz kojih vade ugalj. Teška služba! Jedan mi je ugljenar kazao nekom zgodom: — Gora se i niža služba od ove naše ne može ni zamisliti! I vidjeti ih je strašno, naročito kad se onako crni motaju oko ložiona, obasjani crvenim svijetlom žeravice. Muka ih je gledati, ali što ćemo, kad im je takova sudbina! Jer kaošto vrši svoju zapovjednik na mostu, mornar na palubi, strojar i ložać kod stroja, tako mora da radi i ugljenar u svojoj crnoj i zagušljivoj rupi, hoće li da ga brod, na kome živi, dalje ponese!

I mornar je u vrijeme jedrenjaka bio pravi mučenik. Niti se je hranio kao čovjek, niti je živio kaošto inače ljudi živu. Njegov je život bio pun patnja i stradanja. Novi izumi, napredak novog vremena, ublažio je i njemu barem ponekle njegov dotadašnji život. Danas uživa mornar na parobrodima bolju i svježiju hranu, a i ležaj mu je udobniji nego što je nekoč bio. Možda već nije daleko dan, kad će se blagodareći novim izumima i zgodnijim uređajima ublažiti i poboljšati život i ugljenarima, što mora svaki čovjek srca iskreno da poželi.

Svijetla kronika

Postoji i kronika tamna ili — kako bi rekli Talijani — cronaca nera. To su vam one grozote, što ih iz dana u dan u riječi i slici iznose dnevne novine: »Muž zaklao ženu«, »Otac ubio sina«, »Lupeži umorili staricu«, »Objesio se«, »Otrovala se«, »Skočila sa četvrtog kata«, »Napali ga sjekirom« — ti i takvi naslovi, često kao prst debeli, »rese« iz dana u dan mnoge naše dnevnike. To je eto ona crna kronika, što smo je malo prije napomenuli, to je ona »cronaca nera«, što ju je — treba reći — od svih državnika jedini Mussolini već davno zabranio u Italiji, dok se u našim novinama sve jače ističe i svijet, željan senzacija, sve je pohlepnije guta. I djeca! Sasvim malena djeca!

Razumije se da se u tim jezivim grozotama gube svijetli momenti, lijepi primjeri plemenite dobrote i požrtvornosti. A ima i njih u svijetu! Ima ih — hvala budi Bogu! — i u našem narodu, ima i takvih, koji bi mogli da djeluju odgojno ne samo kod mladih već i kod odraslijih. Prikazani iskreno takvi momenti mogu da pokrenu srce i da čovjeku postane drago, što je i sâm — čovjek.

* * *

Dne 16 februara o. god. sedmero se ljudi vozilo iz sela Krušćice prema Ražancu. Među njima bile su dvije žene. Čamac malen, a more sve nemirnije. Odjednom skoči snažan vjetar, more se

uzburka, valovi sve jači, čamac se sve teže opire njihovoj sili, dok ga jedan silniji ne prevrne. Oni nesretnici što bijahu u njemu uhvatili se za »kolumb« i tako ostaše boreći se sa silom mora, da ih ne otkine od čamca. Od obale dijelilo ih je čitav jedan kilometar uzavrelog mora.

Njihovu muku gledao je mornar Luka Barić iz Barić Drage, općina Karlobag. Bio je u čamcu sa svoja dva nejaká sinčića i veslao prema obali. Opazivši opasnost, kojoj su bili izloženi oni nesretnici, bez obzira na očitu propast, što je prijetila niemu i njegovoj djeci, on što je brže mogao zavesla prema mjestu nesreće i uz nadčovječni napor i pogibelj života od sedam brodolomaca spase ih šest i sretno se s njima probije do obližnje luke.

Na dan sv. Nikole Jadranska je Straža nagradila toga junačkog mornara živu sliku i priliku onih naših hrvatskih morskih zmajeva, koji su oduvijek bili dika i ponos našeg Jadrana.

Koliki su čitaoci dnevnih novina upamtili i uopće pročitali ovu dirljivu vijest?

Prije nekoliko vremena počeo je čuveni pariški list, »Les Nouvelles Littéraires« da donosi putne crtiće iz Južne Srbije, što ih piše francuski pjesnik i pisac A. t'Sterstevens. On je ljetos proputovao sa svojom ženom, Marie-Jeanne, one naše krajeve. O našem ondješnjem narodu govori sa zanosom. Iz njegova sjajnog opisa vadimo dvije same sličice.

Vozili su se iz Prizrena prema Kačaniku. Pratile ih jaka kiša, i kad stigoše do nekog mjesta, gdje se popravljala cesta, auto se nekako ne da naprijed. Već se spustio suton i što će što ne će, njih dvoje izvukoše teškom mukom ona svoja kola iz blata i povukoše ih na bližnju livadu. I tu su odlučili da prenoće, onako šćućureni u svome autu. A bili su gladni.

Slučaj htjede te im se primakla tri čovjeka. t'Sterstevens znao je samo nekoliko riječi u našem jeziku. Ipak su nekako razumjeli, da čovjek želi imati hljeba i jaja.

— Za jaja još nekako, inače osim kukuruza nemamo ništa, — reče jedan od njih.

Ma da ni muž ni žena ne znadijahu što je to kukuruz rekoše:

— Da, da! Kukuruz! Kukuruz i jaja! Dobro! Dobro!

I ona tri čovjeka odoše, i Francuzi ostaše sami sred one pustoši, na kiši.

Prođe jedan sat. Uto je već pala i noć. Marie-Jeanne reče u neke:

— Ta valjda i ne misliš, da će se neko od njih po ovom vremenu maknuti s mjesta . . .

Ali još nije pravo ni dorekla, a najmlađi od one trojice stupi pred auto noseći u ruci nešto zamotano u čist vezen peškir.

— Evo vam malo kukuruza . . . — reče čovjek.

Oboje se obveseliše. Sad su znali što znači kukuruz. A donio im je i jaja, kajganu, još napola toplu. Kiša je lijeyala i pjesnik pozva čovjeka da uđe u auto, ali on videći unutra ženu porumeni i odbi.

— Zar hoćete ovdje da prenoćite? — upita.

— Svakako!

— Ne bojite se razbojnika?

— Kakvih razbojnika?

— Pa — razbojnika. — I pokaza prstom bližnju planinu.

Oni mu ne rekoše da imaju na sebi revolvare. Pjesnik kaza tek da nema opasnosti. Čovjek pokliče glavom i reče:

— Kad je tako, ja ću spavati ovdje do vas, da vam se ništa ne dogodi.

— Ti si valjan momak, — reče Francuz, — ali ti ćeš se vratiti kući . . .

Momak ni čuti. Navukao jače kapu na glavu i spustio se na travu, do samog auta. Pjesnik nije mogao da zaspí. Slušajući kišu kako udara po krovu automobila mislio je na onog čovjeka pruženog na travu. Nije mu ni rod ni znanac, a evo tu ih čuva kao neki pas stražar. Prije zore malo zadrijema, ali ga ubrzo probudi jaka lupa otraga na autu. Zgrabi revolver — ali to je bio onaj momak, koji ih je ovako probudio.

— Već ne kiši, — reče. — Možete da krenete! Ispratio ih je do ceste i tu je stao.

— Zbogom! — reče.

Francuz ga poljubi u oba obraza i reče:

— Zbogom!

Momak osta prislonjen o nasipu.

— Od'jelo na njemu nošnja je drugih vremena.

I njegov lik — lik je drugih vremena, a tako i duša velikodušne rase, kojoj pripada. — Ovako veli o njemu i o nama pjesnik i završuje tu epizodu ovim riječima:

— Marie-Jeanne pomilova mi ruku sasvim niežno, i mi ne prozborismo ni riječi. I kad bismo htjeli ne bismo mogli . . .

Prije nego li je pisac ispričao ovaj svoj doživljaj, napisao je ove riječi: »Ce que je vais raconter maintenant a une valeur ethnique et morale. Je n'aurai pas besoin d'expliquer ensuite pourquoi cette race yougoslave est chère à mon coeur. (Ovo što hoću sada da ispričam ima svoju etničku i moralnu vrijednost. Poslije toga ne će biti od potrebe da objašnjavam zašto je ta jugoslavenska rasa mome srcu tako draga.)

* * *

Druga sličica: U blizini Skoplja nalazi se francusko groblje. Tu su sahranjeni može se reći posljednji francuski vojnici, što su pali za naše ujedinijenje. t'Sterstevens otišao je sa svojom ženom da to groblje posjeti i da mrtvim vojnicima, svojim zemljacima, iskaže počast. O samom groblju veli da je vanredno brižljivo čuvano. Pjesnik prolazi između grobova palih junaka i vrlo je dirnut, iako ga je život — kako sam napominje — naučio da se ni za što ne uzbuđuje. Odjednom odjeknu u daljini pjesma. To se jedan jugoslavenski puk vraća sa manevara. Voinici stupaju pjevajući. No tek što su se primakli groblju pjesnik i njegova žena čuju kratku i oštru zapovijed i najednput pjesma zamukne. Čuju se samo trublje i bubnjevi, a vojnici glave okrenute prema groblju stupaju oštro s puškom na ramenu, tiho, sabrano.

Parada mrtvih — završuje pisac ovu svoju dirljivu sliku. **Lujo Dorčić.**

Odgovori na sedam pitanja

1. Bijela Kuća zove se palača u ulici Pennsylvania Avenue u Washingtonu. U toj kući stanuje pretsjednik USA, a u njoj se nalaze i najviši uredi velike američke Republike. Podignuta je god. 1880, za vlade pretsjednika Adamsa.

2. Pjesnik James Ryder Randail, rođen 1839 godine, umro 1908.

3. Trimountain. Ime Boston zadobio je tek god. 1630, 17 septembra, i to većinom glasova tadašnjih kolonista onoga kraja.

4. U zatonu Mackenzie, koji sačinjava jedan rukav Beaufortskog mora.

5. Manila, Cebu, Albay, Iloilo i — Lipa.

6. To je sprava za registriranje pojava u vrijeme oluja s grmljavinom.

7. Tennessee — jedna od sjeveroameričkih država. Evo imena država sjeveroameričke Republike, s kojima graniči: Kentucky, Missouri, Arkansas, Mississippi, Alabama, Georgija, Sjeverna Karolina i Virginija. Naša Jugoslavija graniči s jednom državom manje.

Stari i mladi

Na moru tradicije teško izumiru. Jedrenjaci su doduše propali, ali ljubav k njima postoji još uvijek neumanjena i još se uvijek stari i mladi bore braneći svaki svoj način plovidbe. Nešto se takvo desilo i na parobrodu »Hilgeloni« i nepri- stranom bi očevicu bilo teško odsjeći kako je ono zapravo došlo do svade na toj ladi. To stoji, da je zapovjednik parobroda udario jednog mornara hotimice i u tome je svakako imao krivo.

Očiti povod svadi bila je jedna polivena noga, dublji uzrok starodrevna mržnja Ulster-Iraca na Južnjake, a najdublji — neprijateljstvo starih pomoraca protiv modernog parobrodarstva.

O'Reilly, crvenokos, kršan irski mornar u voštanom odijelu i u nepromočivim čizmama stajao je kod stuba, što vode s gornjeg mosta i štrcaljkom ispirao palubu. U neke je mjedeni otvor cijevi upravo s jakim mlazom vode prema salonu na palubi. Osim njega tu ne bijaše nikoga, jer se je malo prije jedan njegov drug popeo na gornji most, da nešto zapita g. Hutschinsona, prvog časnika.

G. Hutschinson slušajući već na svoj način ozbiljno, ali i u doličnom otstojanju, što mu je mornar kazivao, u isto je vrijeme vidio, kako su se dolje otvorila vrata salona i kako je zapovjednik broda digao nogu da će preći na palubu. O'Reilly ga očevidno nije opazio. Komandant od jednom diže glas i reče nešto, što Hutschinson nije mogao čuti. O'Reilly se naglo okrene držeći u ruci štrcaljku, tako da je veliki mlaz vode prešao preko komandantove noge.

O'Reilly nije to učinio namjerno. O tome je Hutschinson bio uvjeren, ali unatoč tome komandant se grdno naljutio.

— Vi nespretni đavole! — prodera se na nj. — Što to činite?

I zgrči pest i pruži je prema mornaru kao da će ga udariti. O'Reilly stajao je kao skamenjen.

Sve je to izgledalo i smiješno i mučno.

Poznavajući komandantove nazore o disciplini, njegovu neobuzdanu ćud, njegovu sve jaču nesklonost prema svojim drugovima i zemljacima, koji u politici i vjeri nisu njegovih nazora, Hutschinson se najednom zabrinu. Njemu je u prvom redu bila na srcu korist broda. Kapetani ne bi

smjeli dopustiti da gnjev ovlada njima, razmišljaše on, jer to vodi do poraznih posljedica.

O'Reilly odbaci štrcaljku. Njegove oči i iz one daljine činile se kao će iskočiti iz svojih očnica.

— Jedan moment! — viknu odozgo Hutschinson i pobrza niza stepenice. Spuštajući se niz most ču O'Reillya gdje govori:

— Otkada sam se ukrcao na ovaj brod, vi ste se trudili i kušali sve moguće da mi pokažete kako me ovdje ne trebate. I život ste mi ogorčavali... Vi uopće ne umijete ništa da mi kažete, ako me pritom ne opsužete. A ko i što ste vi? Jedan obični zaslijepljeni stari Ulsterman, koji upravo upropašćuje svoju vlastitu zemlju.

Još nije pravo dorekao i zapovjednik jurne na nji obori ga na tle. Ali se O'Reilly nade u jedan mah na nogama sav blijed i dršćući od bijesa.

— O'Reilly! — što ste to namjerali? — viknu Hutschinson oštro.

Ne osvrćući se ni najmanje na njega O'Reilly se ponovno okrenu prema komandantu:

— Vi živite u mračnim vremenima, vi ste naštražnjak, kapetane Shande; da li vam je to drago čuti, meni je svejedno. U današnje dane zabranjeno je tući ljude. To se više ne čini ni na kojem brodu. Čim stignemo kući, ja ću se uteći zakonu i zatražiti zadovoljštinu.

— Još jednu riječ! — zgranu se na nj kapetan Shand — i vi ćete opet da poljubite zemlju!

— Ne dirajte u njega, s'r! — reče Hutschinson. U isti se mah okrenu k mornaru: — A vi, O'Reilly, otstupite!

Tek sada zamijeti O'Reilly nazočnost prvog časnika. On prihvati:

— Kapetane! Na vašoj su strani sve prednosti: moć, vlast i godine! Ali kad bih ja morao da slijedim vaš primjer, ja bih vas, tako mi života, morao napola da ubijem!... Dobro je te imam tu jednog svjedoka, koji je vidio, kako ste me bacili na zemlju. Vi ste sve vidjeli, g. Hutchinsone, zar ne?

— O'Reilly, — zapovjednim će glasom prvi časnik — otidite!

O'Reilly se ljuljao cereći se.

— I vaš prvi časnik zna, da ste na krivom, kapetane! Znat će to i trgovački sud čim stignemo u Englesku. I vi ćete požaliti, što ste onako lako

misleno digli na mene ruku. Ja sam Irac, vjeran Irac, a ne kojekakva šepRTLja i ne zaboravljam nikada

I smijući se gorko spusti se niza stepenice.

Komandant, stariji čovjek, širokih ravnih plečća, visoka rasta, pomno obrijan, tvrda lica, pronizavih očiju namrgođeno pogleda Hutchinsona.

— I tako — vi ste na strani onog lupeža — protiv mene? Nije li?

— To nikako! — reče Hutchinson, — ali vi ste onog čovjeka oborili na tle, i vi to ne možete nikako poreći, sir! (Slijedi.)

Bilješke jednog pomorca

»... Madridska štampa objavila je 1932 god. vijest, da je na jezeru Casa de Campo prikazan jedan nov tehnički izum — podvodni tenk. To je izum jednog španskog fabričkog radnika, te je u istini kombinacija ratnog tenka i podmornice. Prvi pokusi sa ovim novim ratnim tehničkim priborom dali su najbolje rezultate. Podvodni tenk je cio sat plovio pod vodom u jezeru i prelazio sve zapreke, a zatim izašao na kopno i radio kao i pravi tenk. Tenk je snabdjeven topovima i mašinskim puškama i po mišljenju stručnjaka — vrlo je opasan u ratu.«

»... Na osamljenom ostrvu Šetland sjeverno od Engleske živila je lijepa, ali vrlo siromašna ribareva kći, miss Isabel Filips. Na ostrvu nije bilo mladoženje za nju, jer su mladi ribari također bili vrlo siromašni. Lijepa Isabel je odlučila da pokuša na originalan način da dođe do mladoženje. Ona

je u jednu krupnu bocu metnula svoju fotografiju i jedno pisamce, u kojem je naglasila da će poći za onog muškarca, koji joj donese ovu bocu — bez obzira da li je mlad, star, bogat ili siromašan. U pisamu je bila označena i njezina adresa. Prođe neko vrijeme, ali željno očekivanog mladoženje nije bilo. Kad li jednog dana pristade pokraj sela Šetlanda jedan manji engleski brod: kapetan i 33 mornara. I svi poletješe sa broda niz obalu u selo vičući:

»Gdje je ta gospođica, koja hoće da se uda?«

Kad se Isabel pojavila, svih 34 mornara bili su iznenađeni njezinom ljepotom, bijaše u prirodi mnogo ljepša nego li na fotografiji. Svi mornari, pa i kapetan, bili su pripravnici da se vjenčaju s lijepom ribarkom. Ali, pošto za sve njih nije mogla poći, njoj je prepušteno da bira i ona je — žena od glave do pete — izabrala kapetana...«

— Br. M. Šta—

»ŠTA JE ŠTA«

To je naslov knjizi, koju bih ja rad vidio na pisaćem stolu svakoga našega čovjeka, na kraju i na moru. Ta je knjiga prvi stvarni rječnik u našem jeziku. Mi imamo u srpskohrvatskom jeziku više raznih rječnika. Imamo i enciklopedija, u kojima ćemo naći, kad se je koji vidjeniji čovjek rodio, što je stvorio i tako redom. Ali stvarnog rječnika još nismo imali. Što je to stvarni rječnik? Kušat ćemo to da objasnimo sa dva tri primjera.

Uzmite konjsku opremu. Tu ima raznih stvari što ih već od djetinjstva gledate a da im — ruku na srce! — još ne znate imena. U stvarnom rječniku »Šta je ?ta« sva je konjska oprema prikazana u slici i svaki njezin i najsitniji, najnezatniji dio označen je jednim brojem. Pogledajte na stranicu lijevo i vi ćete pod dotičnim brojem naći naziv odnosne stvari.

U crkvi, na polju, na lađi, u raznim radionicama, posvuda nailazite i na takove predmete, kojima ne znate imena. Preberite stvarni rječnik i naći ćete sliku tih predmeta i ime njihovo.

Često nam se dešava, da nam je ime nekog predmeta poznato, ali ne znamo, kako taj predmet izgleda. Na kraju stvarnog rječnika ima registar svih riječi u alfabetskom redu. Potražite onaj naziv i naći ćete uz njega broj stranice, na kojoj ćete naći i sliku onih predmeta i znat ćete kako izgleda.

Kolika je to pomoć i blagodat za svakoga, koji želi i hoće da piše pravilno! U rječniku ima do 25-000 raznih riječi i svaka je od njih prikazana

crtežem. Ovim rječnikom postavljena je prvi put slika u službu jezika, a to daje knjizi neizrecivu vrijednost.

U rječniku ima velik broj riječi, što ih treba i naš pomorac na brodu da zna, hoće li da svojim jezikom vlada. Ovaj će stvarni rječnik dobro doći i našim pomorskim kapetanima, koji se u dopisivanju svojem sve više služe našim hrvatskim jezikom.

Rječnici slični ovom našem postoje kod svih kulturnih naroda na svijetu. Moramo biti zahvalni zagrebačkom nakladnom društvu »Minervi« koja ga je izdala. Sastavili su ga dr. Nikola Andrić i Iso Velikanović, dobri poznavaoći našeg jezika. Rječnik ima 686 strana, od kojih 310 ispunjenih slikama.

Rječnik »Šta je šta« preporučujemo najtoplije!

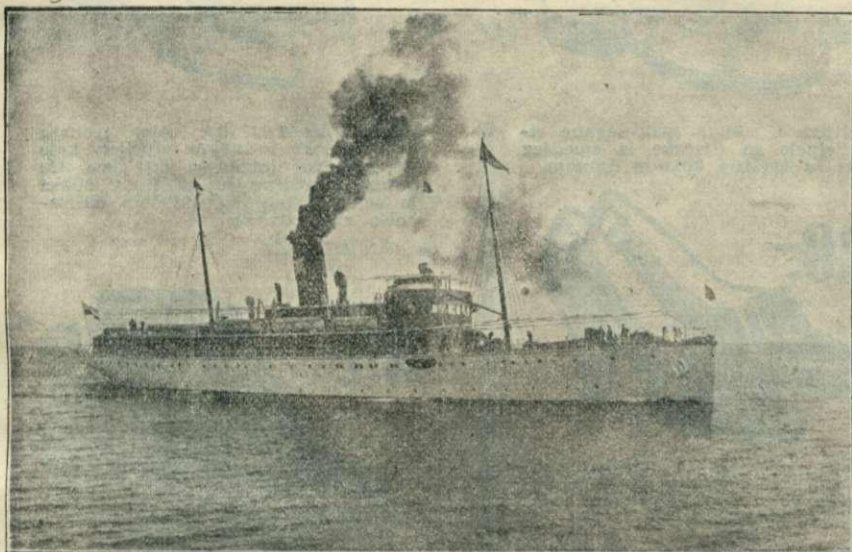
C.

TURISTIČKI SAVEZ ZA HRVATSKO PRIMORJE I GORSKI KOTAR

Daje besplatno sve informacije o mjestima: Sušaku, Bakru, Bakarcu, Kraljevici, Crikvenici, Selcu, Novomu, Senju, Sv. Jurju, Jablancu, Karlobagu, Pagu, Rabu, Baški, Aleksandrovu, Krku, Malinskoj, Omišlju, Vrbniku, Delnicama, Fužinama, Skradu, i Lokvama.

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

Interurbani telefoni: Direkcije Sušak broj 2-36 i 2-37.
Skladišta: broj 2-17. — Brzjavi: JADROPLOV.

65 PAROBRODA RAZNE VELIČINE

Podržava na 55 pruga redovitu parobrodsku službu u svim pravcima na Jadranskom moru. — Brze parobrodarske pruge za Dalmaciju, te za sva kupališna i lječilišna mjesta jugoslavenskog primorja. — Sedmična ugodna turistička putovanja, osobito prikladna za posjet Dalmacije sa naročitim udobnim putničkim parobrodom. — Udobni salonski putnički parobrodi, dobra posluga.

Redovita parobrodarska služba za Albaniju i Grčku za prevoz putnika i robe

Prospekti i vozni redovi mogu se dobiti kod Direkcije u Sušaku, te kod svih važnijih putničkih ureda u tu- i inozemstvu

PREKOMORSKA PLOVIDBA D. D.

Brzjavi: Prekomorska.

SUŠAK

Telefon: broj 1-08.

TOMISLAVOVA ULICA 5.

Saobraćaj prvoklasnih teretnih
parobroda na sve strane svijeta.

Parobrod „KORANA“

8600 t. nosivosti 5580 t. brutto

Parobrod „REČINA“

8500 t. nosivosti 4732 t. brutto

Parobrod „ZVIR“

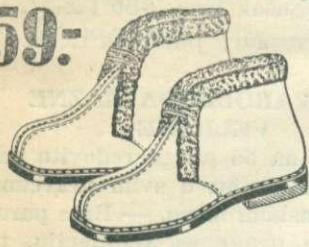
8600 t. nosivosti 5605 t. brutto

Parobrod „KUPA“

8100 t. nosivosti 4381 t. brutto

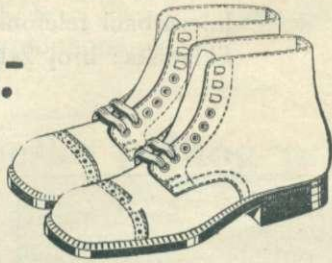
ŽELJA SVAKOG ČOVJEKA JE da ima za Božić lijepe cipele

59.-

Tople dječje cipele, izradjene od fine kože toпло postavljene i opšivene sa finim pelcom.

79.-

Izdržljive i jake a ipak lagane visoke cipele za dječake iz smeđeg boksa sa čvrstim kožnim djonom.

99.-

Mlade dame i djevojčice trebaju ovakve jake i udobne cipelice, koje će njihovoj mladosti dati još više draži. Izradjene su od finog boksa u smeđoj boji sa ukrasom od semiša na vezivanje.

69.-

Elegantne damske snježne cipele sa ukrasom, zakopčavaju se sa dva ključeta.

129.-

Elegantna damska polucipela od finog laka i sa solidnim ukrasom. Vaša noga će u ovim cipelama izgledati savršeno elegantna.

99.-

U ovim cipelama biti će Vam noge kao u peći. Izradjene su od toplog sukna i opšivene kožom.

39.-

Kaljace su potrebne svakom čovjeku. Čuvaju Vas, žene i djecu od vlage i prehlade. Muške Din 39.—, ženske Din 29, dječje Din 19.— i 25.—

169.-

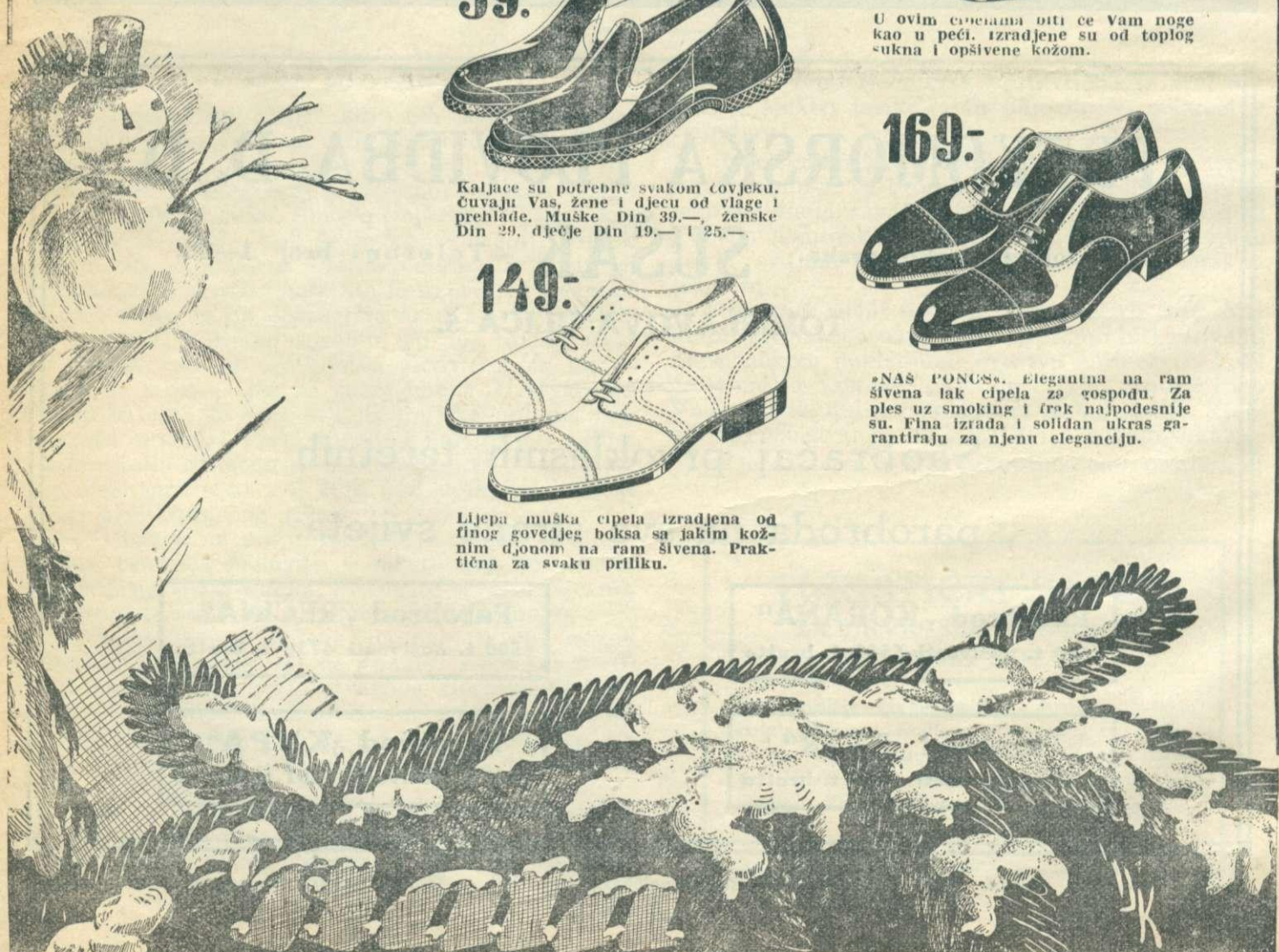

«NAS PONOS». Elegantna na ram šivena lak cipela za gospodu. Za ples uz smoking i frak najpodesnije su. Fina izrada i solidan ukras garantiraju za njenu eleganciju.

149.-

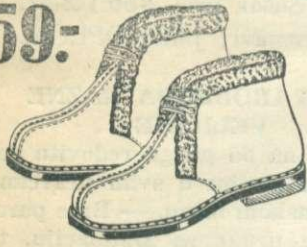

Lijepa muška cipela izradjena od finog govedjeg boksa sa jakim kožnim djonom na ram šivena. Praktična za svaku priliku.

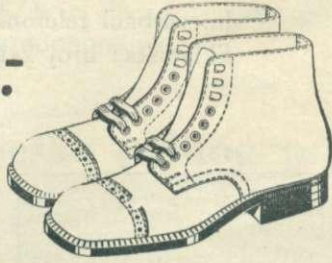
ŽELJA SVAKOG ČOVJEKA JE da ima za Božić lijepe cipele

59.-

Tople dječje cipele, izradjene od fine kože toпло postavljene i opšivene sa finim pelecim.

79.-

Izdržljive i jake a ipak lagane visoke cipele za dječake iz smeđeg boksa sa čvrstim kožnim djonom.

99.-

Mlade dame i djevojčice trebaju ovakve jake i udobne cipelice, koje će njihovoj mladosti dati još više draži. Izradjene su od finog boksa u smeđoj boji sa ukrasom od semiša na vezivanju.

69.-

Elegantne damske snježne cipele sa ukrasom, zakopčavaju se sa dva ključeta.

129.-

Elegantna damska polucipela od finog laka i sa solidnim ukrasom. Vaša noga će u ovim cipelama izgledati savršeno elegantna.

99.-

U ovim cipelama biti će Vam noge kao u peći. Izradjene su od toplog sukna i opšivene kožom.

39.-

Kaljace su potrebne svakom čovjeku. Čuvaju Vas, žene i djecu od vlage i prehlade. Muške Din 39.—, ženske Din 29, dječje Din 19.— i 25.—

169.-

„NAS PONOS“. Elegantna na ram šivena lak cipela za gospodu. Za ples uz smoking i frak najpodesnije su. Fina izrada i solidan ukras garantiraju za njenu eleganciju.

149.-

Lijepa muška cipela izradjena od finog govedjeg boksa sa jakim kožnim djonom na ram šivena. Praktična za svaku priliku.

